

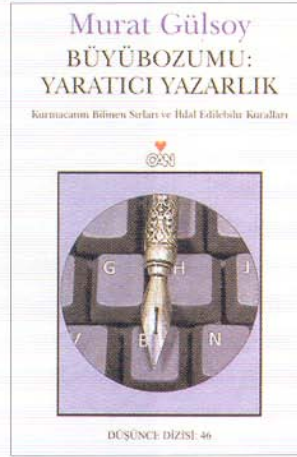
Bir gün bir kitap okusam, sonra da yazar olsam...

Murat Gülsoy'la, Yaratıcı Yazarlık altbaşlığını taşıyan **Büyübozumu** adlı kitabı dolayısıyla yaratıcı yazarlık, benliğin karanlığı içinden çıkan kahramanlar, hikâye anlatma arzusu ve yaratıcılığın habercisi rüyalar üzerine konuştuk.

Şu anda elinizde bir edebiyat dergisi tutuyorsunuz. Demek ki edebiyatla ilgilisiniz. Peki, ne derecede? Yani ayda kaç kitap okursunuz, okuduklarınızı çevrenizdekilere anlatır mısınız veya okuduklarınızdan aldığınız ilhamla arada sırada bir iki satır karalar mısınız? Yoksa içinizde yıllardır uyanmasını sabırla beklediğiniz bir edebiyat dehası mı var? Ya hiç uyanmazsa... Bu konuda ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bir yaratıcı yazarlık kursuna katılmaya ne dersiniz, diye sorsam... Zira yazarlık yaratıcılığı gerektirir bildiğiniz gibi; ve yaratıcılık da kimi zaman, beklenmedik biçimde, öğrenilir bir şey olabilir. Kurslardan hoşlanmayanlardansanız eğer, tavrınız kesirse, bu işin bir de kitabı var derim o zaman. Bir kitap okudum, sonra da yazar oldum demek mümkün mü! Ya mümkünse...

Edebiyatımızın önemli adlarından Murat Gülsoy bu kez okurlarının karşısına yaratıcı yazarlık dersleriyle çıkıyor, yazarlık sırları fısıldıyor kulağımıza, büyü bozuyor.

Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık adlı kitabı-

*Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık
Murat Gülsoy
Can Yayınları, 221 s.*

ni, verdiği yaratıcı yazarlık seminerlerinden yola çıkarak kaleme almış Gülsoy. Kattılımcıların yazarlık yolunda önemli adımlar atmasına vesile olan bu seminerlerin bu kitap aracılığıyla kalıcı olmasını istediğini söylüyor. Yanlış anlaşılmasın, sandığınız gibi yazarlık üzerine verilmiş formüller yok bu kitapta, sadece daha önce verilen for-

müller masaya yatırılıyor. Sınırlar belirleniyor ki, aşılsın...

Büyübozumu, yazarlığın da diğerleri gibi öğrenilebilir/öğretilebilir bir sanat olduğuna dair bir kitap. Bu başlı başına tartışmalı bir konu; kimilerine göre yazar doğulmaz, olunur. Ve siz bu düşünceye karşı çıkarak bu tür efsanevi yaratıcı sanatçı hikâyelerinin insanları sanata yabancılaştırdığını söylüyorsunuz...

Sanatta büyük yaratıcılık gösteren insanlar, eğer başarıyı bir çan eğrisi gibi düşünersek, bu eğrinin en uzak ucundadırlar. İnsanlara hep en uzak ucu göstermek, her şey orada yapılır, her şey bu dehalarn girdiği küçük alanda olur biter izlenimini vermek ise sadece moral bozmaya yarar. Oysa ben sanatın her insan için özgürleştirici bir süreç olduğuna inanıyorum. Üründen bağımsız olarak o sürece girmek önemlidir. Yazmak ya da başka bir sanat ediminde bulunmak, insanın kendi varlığını ortaya koyması bakımından son derece gerekli ve hatta hayati bence.

Üstelik sadece yazmakla değil, diğer sanat dallarıyla da ilgilenilmeli derim. Çünkü her sanat dalı insanın ayrı bir yönünü ortaya koymasını sağlar. Hatta olmayan bazı yetileri bile ortaya çıkabilir. Sanatla insan benliğinin böyle diyalektik bir ilişkisi de var. İşte bu sebeple insanlar sürekli örnek gösterilen deha sanatçılardan ziyade kendilerine bakmalı ve yollarına korkmadan devam etmelidir.

Büyübozumu, sizin bir süredir verdiğiniz yaratıcı yazarlık seminerlerinin bir izdüşümü niteliğinde... Kimler geliyor, ne tür insanlar katılıyor bu seminerlere? Gözle görülür bir gelişme sağlayabiliyor musunuz?

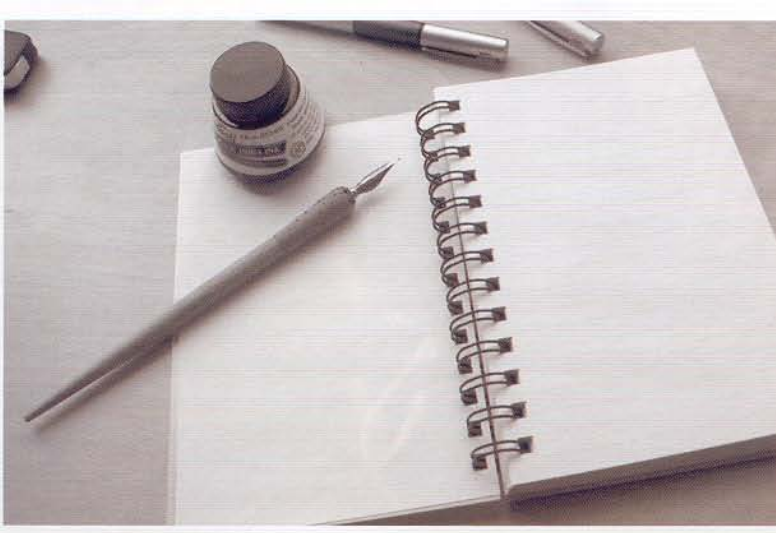
Genellikle beklenilenin aksine öğrenciler değil, daha çok çalışan kesimden insanlar bu seminerlere katılıyorlar. Bir yaratıcı yazarlık seminerine katılmak tabii ki insanı yazar yapmaz, bunu herkes kabul edecektir. Yazar olmak istiyorsanız, önünüze son derece uzun ve sancılı bir süreç çıkar. Bu seminere katılanlar da bunun pekala farkındalar. Seminerler sadece bu süreci disipline etmek açısından son derece faydalı oluyor. Süreci başlatıyor diyebilirim. Kimileri de yazmak bana göre bir şey değilmiş diyerek, en azından bunun farkına vararak seminerleri bırakıyorlar. Şunu göz ardı etmemek gerekir ki

herkesin aklına tuhaf, saçma, delice şeyler gelir. Çoğumuz bunları unuturuz ve zaten unutmamız da gerekir. Bastırmamız gerekir bastırırız. Ama bunların üzerine gidenler, gidebilenler ve bunlardan bir şeyler yaratarak başkalarına gösterebilenler yaratıcı yazarlık yolunda esas büyük adımları kendi kendilerine atmış olurlar.

Peki Büyübozumu'nu okuyarak, onun rehberliğinde bir kitap yazılabilir mi?

Yazılabilir elbette. Bu kitabı okumadan da yazılabileceği gibi... Ama biliyorum ki, bu tür bir kitap elime yirmi yıl önce geçmiş olsa, ben çok faydalanırdım. Diyelim ki bir hi-

kâye yazmak istiyorsunuz; ama bu hikâyeyi nasıl anlatacaksınız, yazacaksınız, nasıl ilgi çekici ve okunabilir kılacaksınız, klişelere düşmeden, diğerlerinden farklı bir şey yaratıp kendi özgün bakış açınızı nasıl ortaya koyacaksınız? *Büyübozumu* işte bütün bu sorulara verilmiş yanıtların irdehlenmesi üzerine yazılmış bir kitap. Ve böyle bir işteği olanlara yardımcı

olacağından da kuşku yok. Ama yanlış anlaşılmasın, elbette yazmak üzerine belli bir formül vermiyorum ben. Sadece daha önce verilmiş formülleri gösterip onları tartışmaya açıyorum. Ayrıca yeri gelmişken belirtmek isterim; bu kitabı yazmamın bir sebebi de verdiğim seminerlere katılmayanlara ulaşmak, bu seminerlere son verdikten sonra da düşüncelerimin bu kitapla kalıcı olmasını sağlamak...

“İyi bir yaratıcı yazarın öncelikle yazdığı dili ve edebiyatı iyi bilmesi gerekir,” diyor sunuz. Bir roman patlaması yaşadığımız bugünlerde çok tartışılan bir konu bu. Eleştirmenler ve edebiyatımızın önde gelen isimleri genç yazarların böyle bir eksikliği olduğunu vurguluyorlar. Siz bu eksende günümüz edebiyat ortamını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu tespiti, “Madem roman yazıyorsunuz, en azından biraz saygı gösterin de edebiyatımızın geçmişini, geleneğini öğrenin” diye yapmıyorum ben. Bir yazarın geleneği bilmesinin şöyle bir pratik yönü var: Gelenekle hesaplaşmak sizi üretken kılar. Yani onu sevmeniz, saymanız, başınızın üstünde taşımanız gerekmiyor. Ama onun farkında olmanız lazım. Edebiyat yapmaya başladığınız anda, bu edebiyat denizine bir katkıda bulunuyorsunuz demektir ve diğerlerinin nerede durduğunu bilmek sizin de duruşunuzu belirleyecektir. Sizden önce yazılmış, söylenmiş pek çok şey var. Geleneği bilmek hem sizi sınırlar, hem de bunları aşmak için düşünce üretmeye başlamanızı, kendi yaratıcılığınızı ortaya koyabilmenizi sağlar. Geleneğin bir engeldir; dile getirmek istediğiniz

Gelenekle hesaplaşmak sizi üretken kılar. Yani onu sevmeniz, saymanız gerekmiyor ama onun farkında olmanız lazım.

pek çok şey sizden önce düşünülmüş, yazılmıştır çünkü. Bu engellerle karşılaşmak, kişiyi farklılaşmaya götürecektir. Sınırları zorlamak için sınıra yaklaşmak gerekir. Hem önünüzdeki engel sadece edebiyatla da sınırlı kalmaz. Toplumsal sorunlar da yaratıcılığın önüne dikilmiş bir engeldir. İşte bu yüzden birçok yazar bu sorunlarla boğuşur, toplumla hesaplaşır. Bunu yapmasının nedeni elbette sadece siyasi kaygılar değildir. Önündeki engelleri aşma çabasıdır. Günümüz edebiyat ortamına gelince, bunu daha çok eleştirmenlere sormak gerekir derim ama, verimli bir yazma ortamında olduğumuz da aşikâr. Bu gayet iyi, bence herkes yazabilir. Buna dur demek için bir sebep yok, çünkü bu dönem bize ne getirecek, neler bırakacak bilemeyiz. Ben kişisel olarak yazılan her şeyi okuduğumu söyleyemem elbette ama elimden geldiği kadar takip etmeye çalışıyorum. Fakat güncel edebiyat içinde beni heyecanlandıran çok da fazla örnek yok diyebilirim. Zaten her yazılanı da

beğenmek durumunda değiliz, değil mi?

Kitabın bir yerinde Herakleitos’un, “İnsanın karakteri onun kaderidir” sözünü anımsatıyorsunuz. Sizce bir romanın karakterleri de o romanın kaderi midir?

Bu söz, bütün büyük sözler gibi, önce çok anlamlı gelip daha sonra üzerinde düşündükçe insanın kafasını karıştırıyor. Ben bu sözden yola

çıkarak, bir romanda ya da öyküde bir karakterin yaratılması sürecini anlatmaya çalışıyorum. Bir karakteri, yaşayacağı olaylar, çatışmalar içinde tanırız önce. Okudukça bu karakter hakkında kararımızı veririz, kafamızda giderek netleşir. Oysa ki gerçek hayatta böyle değildir. Tam aksine gerçekte biz insanları ne kadar az tanırsak, onlar hakkında yargılarımız o kadar kesindir. Bir insanı tanıdıkça o insan hakkında verdiğimiz kararları gözden geçirmek zorunda kalırız. Onu anlamaya, anladıkça da affetmeye başlarız. Dediğim gibi, romanlarda bunun tersi işler. Tabii bu bir genelleme. Yani siz öyle bir roman yazarsınız ki, bu genel durumu kırarsınız. Hayatta olanları bire bir yansıtırsınız. Deneysel bir metin üretirsiniz. Hikâyenizin kaderi de böylece değişmiş olur.

Bu kitapta biraz da yazarlığınızın sırlarını veriyorsunuz okura; adı üstünde, büyüğü bozuyorsunuz. Bu sizi korkutmuyor mu? Ya da okurunuzla ilişkinizi nasıl etkiliyor?

Evet, bazı açılardan kendi yazma sürecime dair birtakım şeyler söylüyorum ama kendi yazdıklarım üzerinden de bir analiz yapmıyorum kitap boyunca. Başka yazarların yazdıklarını inceliyorum, onların büyüsunü bozuyorum bu anlamda. Bir şeyi incelemek demek, ona neşter atmak demek. Örneğin bir kuşu incelemek isterseniz onu bıçak altına yatırıp parçalarına ayırmanız gerekir, ki böylece onun bilgisine ulaşmış olursunuz. Ama kuş da ölmüştür artık, bunun başka yolu yoktur. Ben de incelediğim öyküleri metaforik anlamda öldürüyorum diyebilirim. Bunu kendi yazdıklarım üzerinde denememin nedeni, kendi okurumdan ziyade

benim kendi edebiyatımla olan ilişkiyi zedeleyebileceğinden korkmam. Bunu bence kimsenin, hiçbir yazarın kendine yapmaması gerekir. Yazar, yapıtları üzerine verdiği söyleşilerde bile belli bir mesafede durmalıdır kanımca.

Kitapta kurmaca yapmayı uyanıkken rüya görmeye benzetiyor, rüyaların yaratıcılık üzerindeki etkisini vurguluyorsunuz. Bütün bunlar Ursula K. LeGuin'in bazı sözlerini anımsattı bana. O da bir insanın yazabilmesi için, içindeki karanlıkla yüzleşmesi gerektiğini söyler. Rüya aynı zamanda bu yüzleşmenin de bir yolu olabilir mi?

Karakter yaratma konusunda insanı yanıltan bir şey vardır: "Önce hayat, insanlar gözlemlenir ve sonra bu gözlemler aracılığıyla bir karakter yaratılır." Bu böyle değildir. Tam tersine insan kendi iç karanlığına bakıp karakterlerini oradan çıkarmalıdır, diyorum. Bir hikâyeye anlatmak adına bilinçli olarak gözlem yapmaya gerek yoktur, çünkü zaten siz doğal hayatta gözlem yaparak yaşarsınız. Bu doğal bir güdümüz; hayatta kalmak için kim dost, kim düşman, kim bizi seviyor, kim kuyumuzu kazmaya niyetli, bunları bilmek, tespit etmek durumundayız. İşte bu nedenle hepimiz gayet iyi gözlemcileriz zaten. Ve roman yazmak için ekstradan bir gözlem yapmak üzere kolları sıvamamız gereksizdir. Önemli olan, insanın kendi içebakış yeteneğini geliştirmesidir. Her insan, bütün insanlığın bir özetidir. O halde insanlığa dair tüm bilgiler içimizde vardır. İş, bu bilgiyi, evrensel insanlık hallerini ortaya çıkarabilmekte... Bu da işte *Ursula K. LeGuin*'in belirttiği gibi, insanın kendi karanlığıyla yüzleşmesinden geçiyor. Bir tür şeytan çıkarma gibidir bu. Rüyalara gelince, ben rüyaları yaratıcılığa açılan bir kapı olarak görüyorum. Son derece monoton hayatları olan, sıkıcı dediğimiz insanlar bile inanılmaz yaratıcı rüyalar görürler. İnsan zihni bunu uyurken yapabiliyorsa, uyanıkken de yapabilir. Rüyalarını yazmak, anlatmak yaratıcılığı geliştirerek, insanın kendini tanımasına sebep olur. Karanlığa bakmak kolaylaşır.

Yaratıcı yazarlık üzerinden pek çok konuya ve kişiye değiniyorsunuz *Büyübozumu*'nda. Hatta Cem Yılmaz'ın başarısı bile yaratıcı yazarlığın konusu olabiliyor. Onun başarısının altında, olay örgüsünü dinamik, değişken biçimde kullanabilmesinin yattığını söylüyorsunuz.

Cem Yılmaz, gösterilerinde farklı hikâyeye kanallarını paralel bir şekilde akıtır; bir konu bitmeden başka bir konuyu, derken başkasını birbiri ardına açar, sonra bunların arasında sürekli gidip gelmeye başlar, bir yandan da seyirciyle arasındaki diyalogu bu kanallardan biri haline getirir, kendi duruşunu dillendirir. Konunun yaratıcı yazarlıkla ilgili olan kısmı da budur. "Ben burada oynuyorum, bir şov yapıyorum" durumunu dillendirir *Cem Yılmaz*; ve kendi duruşunu, zihinsel durumunu hikâyenin içine katar. Zaten pek çok kurmacada; çizgi filmlerde, televizyon dizilerinde, romanlarda, öykülerde de bunu rahatlıkla gözleyebilirsiniz. Becerilebiliyorsa eğer, anlatmanın en etkili yöntemlerinden biridir bu.